

Шта је дискриминација

Најједноставније речено, дискриминација је **неједнако поступање** према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства, што за последицу има неједнакост у шансама да остваре уставом и законом загарантована права. То је **неједнако третирање, искључивање, односно довођење у подређен положај** појединаца или група људи који се налазе у истој, сличној или упоредивој ситуацији.

Дискриминација се врши и **када се особе које се налазе у неравноправном положају, третирају на исти (равноправан) начин**. Тако на пример, особе са инвалидитетом налази се у неједнаком положају у односу на особе које немају инвалидитет. Једнако поступање према особама са инвалидитетом приликом запошљавања, пружања здравствених услуга и сл., резултирало би маргинализацијом особа са инвалидитетом у овим областима. Да би то спречили, друштво и држава спроводе такозване „**мере афирмативне акције**“ којима постижу једнакост у шансама, како би и особе са инвалидитетом могле да раде, уче, развијају своје таленте и вештине. На тај начин оне постају друштвено укључене и равноправне, а друштво има могућност да користи свој пуни потенцијал за друштвени развој.

Другим речима, **дискриминација је неједнако поступање према једнакима и једнако поступање према неједнакима**.

Дискриминација може бити заснована на различитим личним својствима, која су стварна или се само претпоставља да она постоје. Лична својства су, на пример, раса, боја коже, држављанство, национална припадност или етничко порекло, језик, верско или политичко убеђење, пол, родни идентитет, сексуална оријентација, инвалидитет, брачни и породични статус, старосно доба, чланство у политичким и другим организацијама и др.

Дискриминација се може испољити у различитим областима друштвеног живота.

Дискриминацију може извршити свако, шалтерски радник у градској управи, орган јавне власти, судија, лекар, наставник, полицајац. Она се **може десити било где** – на послу, у школи, на факултету, у болници, на стадиону, у поступку пред органом јавне власти, у суду, у градском превозу, на улици...

Дискриминација се може десити било коме: појединцима, групама људи, али и правним лицима. Лице које дискриминише у једној друштвеној ситуацији, може у неким другим околностима бити дискриминатор, односно лице које чини дискриминацију.

Дискриминација може бити директна или индиректна, намерна или почињена из незнања. Може се десити да неко учини акт дискриминације према другом лицу или групи лица, а да тога није ни свесан/а.

Зато је врло важно информисати се о томе шта је то дискриминација, како се она испољава и како она утиче на особу која трпи дискриминацију. Последице дискриминације увек су тешке. Оне су некада очигледне, а понекад нису видљиве и зато су опасне. Дискриминација појединаца и група може дугорочније нарушити односе у друштву.

На овој интернет презентацији можете прочитати примере за сваки од основа дискриминације који су наведени у закону, у разним областима друштвеног живота. Не треба заборавити да једна особа може бити дискриминисана по више основа у једној области (такозвана „**вишеструка дискриминација**“) или по једном основу у више области.

Ми се боримо за Србију без дискриминације! Придружите нам се јер заједно можемо изградити друштво истинске равноправности.

Притужба због дискриминације

Притужбу због дискриминације може поднети:

- свако физичко или правно лице или група лица која сматра да је претрпела дискриминацију,
- организације које се баве заштитом људских права и свако друго лице, у име и уз сагласност лица које сматра да је претрпело дискриминацију,
- у случају дискриминације групе лица, организација која се бави заштитом људских права може поднети притужбу у своје име, без сагласности лица за које се сматра да је претрпело дискриминацију.

Притужба се подноси у писаној форми. Може се поднети и путем телефакса, електронском поштом са скенираним поднеском и потписом подносиоца, у електронској форми уз електронски потпис подносиоца, као и усмено на записник, без плаћања таксе или друге накнаде.

Притужба треба да садржи податке о томе:

- ко је дискриминисан,
- од стране кога је дискриминисан/а,
- опис дискриминаторног акта
- доказе о претрпљеном акту дискриминације (исправе, сведоци и др.)

Притужба мора бити потписана.

Поступање по притужби

Примљену притужбу, у року од 15 дана, Повереник доставља лицу против кога је притужба поднета. То се лице у року од 15 дана може изјаснити о наводима садржаним у притужби, али ће Повереник поступати и ако се лице не изјасни. Повереник има законски рок од 90 дана да одлучи поводом притужбе. Ради утврђивања чињеничног стања, Повереник може узети изјаве и од других лица (нпр. сведока).

Повереник може предложити спровођење поступка мирења, уколико за то постоје законски услови.

Повереник даје мишљење о томе да ли је дошло до дискриминације. Уколико Повереник нађе да има дискриминације, донеће мишљење са препоруком о начину отклањања повреде права.

Уколико дискриминатор не поступи по препоруци у року од 30 дана (има обавезу да обавести Повереника предузетим мерама по препоруци), Повереник ће га опоменути и дати му нов рок за поступање. Међутим, ако дискриминатор не поступи ни по опомени, Повереник ће обавестити јавност да дискриминатор није поступио по препоруци, односно опомени и да није отклонио повреду права.

Повереник није овлашћен да дискриминаторе кажњава ако не поштују препоруке, али их може уверити да то чине ауторитетом институције коју представља, снагом аргумената и притиском јавности.

Медијација

Поступак мирења – решавање правних спорова медијацијом

Шта је медијација?

Медијација је посебан метод решавања правних спорова који омогућава да стране у спору, путем преговора који се воде уз помоћ, односно уз посредовање трећих (трећег) лица – медијатора, заједнички пронађу конструктивно, обострано прихватљиво решење које неће представљати победу или пораз једне или друге стране, већ њихов обострани добитак.

Медијација има низ позитивних карактеристика и без улажења у упоређивање поступка медијације са судским поступком и пресуђењем као његовим резултатом, наглашавамо да је медијација за многе правне ствари много ефикаснији и бољи метод решавања правних спорова.

Када се може примењивати медијација?

Медијација као специфичан метод решавања правних спорова може се примењивати у различитим областима друштвених односа. Медијацију води неутрална, трећа страна која помаже сукобљеним странама да разумеју природу свог спора, да спор сагледају из свих углова и да препознају своје интересе и потребе и пронађу решење којим би интереси свих страна у спору били задовољени. Медијацију није могуће применити у свим правним споровима, али је зато потребно сагледати њену важност у оним споровима које, по закону, стране могу решавати споразумно, мирним путем, поравнањем.

Која је улога медијатора?

Медијатор у случајевима решавања проблема медијацијом има преговарачку активност, својом улогом може да мења ток и динамику преговарања, може да утиче на понашање страна у спору користећи доступне му информације у правом тренутку, чини да се преброди криза у комуникацији, увек наглашавајући важност потенцијалног договора између сукобљених страна. Оно што медијатор не може је да својом одлуком реши спор, јер је решење спора у медијацији искључиво у рукама странака.

Медијација у Закону о забрани дискриминације

Закон о забрани дискриминације је препознао важност решавања дискриминаторних спорова медијацијом и предлаже спровођење поступка мирења, у складу са законом којим се уређује поступак медијације (члан 38. Закона о забрани дискриминације).

Грађанскоправна заштита од дискриминације

Судска заштита због дискриминације

Свако има право на судску заштиту. Право на заштиту има сваки човек, и свака организација која је изложена дискриминацији. Услов за заштиту није ни да је дискриминисани домаћи држављанин, ни било какво друго његово својство (пребивалиште или седиште у Србији, право гласа у Србији, плаћање пореза у Србији, обављање пословне делатности у Србији, године живота, пословна способност).

Заштита се тражи од суда. Суд, кад утврди да су испуњени законски услови за заштиту, дужан је да дискриминисаном пружи заштиту. Заштита се прво тражи од вишег суда, који је стварно надлежан за суђење у споровима за заштиту од дискриминације. Ако дискриминисани сматра да је виши суд неоправдано ускратио заштиту, жалбу подноси апелационом суду на чијем подручју се налази виши суд који је донео првостепену пресуду. Апелациони суд пресудом потврђује пресуду првостепеног суда или је преиначује, а решењем одбацује жалбу на пресуду или укида пресуду вишег суда и предмет враћа вишем суду да га поновно расправи и пресуди. Ревизија је изузетно дозвољена против другостепене пресуде, кад је по оцени апелационог суда о допуштености ревизије, потребно да се размотре правна питања од општег интереса, уједначи судска пракса или кад је потребно ново тумачење права. О ревизији одлучује Врховни касациони суд.

Заштита се тражи путем тужбе. Дискриминисани путем тужбе тражи заштиту од вишег суда. Кад је дискриминисан човек, он сам бира да ли ће тужбу поднети оном вишем суду где се налази његово пребивалиште или пак оном вишем суду где је пребивалиште појединца који је извршио повреду, односно седиште организације која је извршила повреду. Дискриминисана организација бира да ли ће тужбу поднети

вишем суду где се налази њено седиште или пак вишем суду где је пребивалиште појединца који је извршио повреду, односно седиште организације која је извршила повреду.

Заштиту може да тражи дискриминисани и нека друга лица. Заштиту од дискриминације ужива дискриминисани. Али, заштиту дискриминисаног не мора да тражи он сам. Тужбу могу да поднесу и Повереник за заштиту равноправности, и организација која се бави заштитом људских права или заштитом права групе лица којој припада повређени (на пример, удружење односно невладина организација чији програм обухвата заштиту људских права односно права одређених група лица, рецимо, Рома, хомосексуалаца, особа са инвалидитетом), као и добровољни испитивач дискриминације.

Ако је у конкретном случају дискриминисан само одређени човек, односно само одређена организација, тада организација која би да поднесе тужбу за заштиту дискриминисаног мора претходно да од њега добије пристанак за подношење тужбе. И то писани пристанак, дакле, својеручно потписан.

Дискриминисани има право на сваку потребну судску заштиту. Дискриминисани, односно друго лице које може да тражи заштиту дискриминисаног, бира врсту заштите коју тражи од суда. На располагању је више тужби поводом дискриминације. Осим коначне заштите која се тражи путем тужбе, може да се тражи и привремена заштита која се пружа привременом мером и пре него што је спор окончан, па и пре него што је тужба поднета. Осим заштите која би се састојала у томе да се спречи да се оствари дискриминација од које прети опасност (превентивна заштита), а која се тражи тужбом за пропуштање, постоји и заштита од већ остварене дискриминације (реактивна заштита) која се тражи путем тужбе за уклањање, тужбе за утврђивање, и тужбе за накнаду штете. Постоје и облици додатне заштите – изрицање судског пенала и објављивање пресуде.

Тужба за спречавање дискриминације. Ова тужба се подноси кад хоће да се спречи, предупреди дискриминација. Заштита може да се тражи све док постоји опасност да ће се дискриминаторска радња извршити, наставити да врши или поновити. Ако се тужба подноси да би се спречило да дискриминатор изврши радњу која тек предстоји а којом би наступила дискриминација, тада се тражи да суд дискриминатору забрани, на пример, да постави најављени натпис којим људе дискриминише због неког личног својства (забрањен приступ Ромима), или, на пример, да дискриминатору забрани да спроведе конкурс за запошљавање који је дискриминаторан (примерице, који садржи услов да кандидат није хомосексуалне оријентације). Ако се тужба подноси да би се спречило да дискриминатор настави да врши радњу дискриминације коју већ врши и која још траје, у том случају се тражи да суд дискриминатору забрани, рецимо, да настави да објављује дискриминаторски конкурс који данима излази у дневном листу, да настави да спречава муштерије да купују у продавници коју држи албанска породица. Ако се тужба за пропуштање подноси да би се спречило да дискриминатор понови већ завршену радњу дискриминације, онда се тражи да суд дискриминатору забрани, примера ради, да убудуће поново одбије пружање лекарске услуге особи са инвалидитетом, да убудуће поново Ромима ускрати приступ дискотеци.

Тужба за уклањање стања дискриминације. Ако је дискриминатор радњом коју је већ извршио створио стање дискриминације које још увек траје, дискриминисани може, све док стање дискриминације траје, да тражи да дискриминатор изврши једну другу и другачију радњу од оне већ извршене, којом ће одстранити изазвано стање које и даље траје. Рецимо, да уклони налепљене огласе којима позива на бојкот одређеног продавца

због његове националне припадности, да уклони архитектонску препреку којом се онемогућује приступ лицима са инвалидитетом, да из услова конкурса уклони дискриминаторску клаузулу. Док се тужбом за пропуштање тражи да се дискриминатор уздржи од вршења (од извршења, настављања, или понављања) неке радње, овом тужбом се увек тражи да дискриминисани баш изврши једну нову радњу која је у стању да одстрани произведено стање дискриминације. Стање дискриминације није уклоњено самим тим што је дискриминатору (по тужби за пропуштање) забрањено да настави или понови дискриминаторску радњу. На пример, забрана да убудуће објављује конкурс са дискриминаторском клаузулом, није исто што и наредба да опозове такав конкурс, забрана да убудуће ускраћује приступ Ромима, није исто што и наредба да уклони постављени напис са забраном приступа.

Тужба за утврђивање да постоји дискриминација. Нарочито онда кад дискриминатор сматра да има право да врши дискриминаторску радњу или да ствара или одржава стање дискриминације, дискриминисани може да тражи да суд утврди да га је дискриминатор недопуштено дискриминисао, тј. да је повредио његово право да не буде дискриминисан. Примерице, може да захтева да суд утврди да је недопуштено њему као Рому ускратио приступ услузи, да је недопуштено поставио верску припадност као услов за запошљавање, да није допуштено да бојкотује због верске припадности. Ако је дискриминација извршена општим актом организације (нпр. статутом, правилником), заштита се не тражи овом тужбом у парничном поступку, него се тражи испитивање уставности општег акта од стране Уставног суда.

Тужба за накнаду штете због дискриминације. Сама дискриминација не представља још штету, нити је за постојање дискриминације неопходно да наступи штета, нити да је дискриминатор крив. Али ако штета постоји, као и ако постоји кривица дискриминатора, право је дискриминисаног да му дискриминатор надокнади сву претрпљену штету, како материјалну (имовинску), тако и нематеријалну (неимовинску). Дискриминисани трпи материјалну штету ако се због радње дискриминатора смањи број или вредност имовинских (тј. у новцу изразивих) права дискриминисаног (тзв. стварна штета), или се не повећа број или вредност таквих права (тзв. измакла добит). На пример, због дискриминаторне радње бојкотовања коме је био изложен, смањено му се промет робе или му није му испоручена роба, због чега је морао да је набавља по вишој цени на другој страни, или због чега је одговарао за штету својим повериоцима пошто није могао да је набави на другој страни; због дискриминаторне радње није стекао зараду јер није добио запослење; због дискриминаторне радње морао је ангажовати адвоката и имати трошкове да би остварио своје право на слободу од дискриминације; због дискриминаторне радње ускраћивања лекарске помоћи теже се разболео, што му је проузроковало даље трошкове; због дискриминаторне радње имао је трошкове пресељења. Нематеријална штета се састоји у душевним боловима које трпи, физичким боловима или страху, а који су изазвани актом дискриминације. Дискриминисани може да тражи извињење, повлачење дискриминаторне изјаве, одређени износ новца.

Комбинација више тужбених захтева. Тужбом за утврђивање да је дискриминација недопуштена односно да тужени нема право да врши радњу због које је тужен или да одржава стање које је радњом произвео, дискриминисани ће се послужити онда кад из било ког разлога није заинтересован да тражи друге врсте заштите другим тужбама. Али, кад му није довољно да суд само утврди недопуштеност дискриминације, поднеће неку од осталих тужби (за пропуштање, за уклањање, за накнаду штете). Ни са једном од тих тужби не може да комбинује тужбу за утврђивање. Ако се поднесе било која од тих других тужби, суд ће, наине, тако и тако морати претходно да утврди

недопуштеност дискриминације, јер једино ако је дискриминација недопуштена сме туженом да забрани вршење радње, да му нареди неку радњу, односно да му нареди да накнади штету дискриминисаном. Захтеви тужби за пропуштање, за уклањање и за накнаду штете могу да се обједине у једној тужби (на пример, да се тражи да дискриминатор уклони архитектонску препреку особама са инвалидитетом, да му се забрани да је убудуће поставља, и да надокнади штету проузроковану архитектонском препреком). Дискриминисани бира да ли ће у тужби истаћи све те захтеве или само неке, и које.

Захтев за издавање привремене мере. Кад постоји вероватноћа да дискриминисани има право да тражи да се дискриминатор уздржи од дискриминаторске радње, да дискриминатор уклони стање створено дискриминаторском радњом или да му дискриминатор надокнади штету проузроковану дискриминаторском радњом, ако је уједно вероватно да би касније остварење његовог права било осујећено или знатно отежано – тада дискриминисани може од суда да тражи да суд дискриминатору привремено забрани да изврши, настави или понови дискриминаторну радњу, привремено му нареди да изврши радњу ради уклањања стања дискриминације, или му привремено нареди одређено понашање ради обезбеђења захтева дискриминисаног на накнаду штете. Захтев за издавање привремене мере дискриминисани може суду поднети заједно са подношењем тужбе, као и пошто је већ поднео тужбу, али не и пре њеног подношења. Привремена мера коју суд изда важи најдуже док се не донесе правноснажна пресуда. Пошто она није трајна забрана односно наредба, дискриминисани остварује потпуно потребу за заштитом тек ако суд и правноснажно истоветно пресуди. Ако дискриминатор не поступи по пресуди, дискриминисани може да тражи од извршног суда принудно извршење. Али, и после правноснажности пресуде, све док извршење не буде спроведено, може да захтева привремену меру, рецимо, да се дискриминатору забрани да отуђи имовину, да не би отуђењем осујетио, отежао или угрозио остварење права дискриминисаног за накнаду штете. Привремену меру суд ће одредити и кад се учини вероватним да је она потребна да би се спречила употреба силе која води дискриминацији или која представља дискриминацију или да се спречи настанак ненакнадиве штете од дискриминаторне радње.

Захтев за изрицање судског пенала дискриминатору. Кад постоје показатељи да дискриминатор неће бити вољан да поступи по пресуди или по привременој мери због дискриминације, дакле, да неће поштовати забрану да изврши дискриминаторску радњу односно наредбу да уклони стање дискриминације, тада дискриминисани може у тужби за пропуштање односно уклањање односно у предлогу за привремену меру за пропуштање односно уклањање, да захтева и то да суд дискриминатору запрети да ће дискриминисаном имати да плати одређени, примерен износ новца, ако не поступи по пресуди односно привременој мери. Тај износ није накнада штете, и плаћа се независно од тога да ли је радњом дискриминације проузроковао и штету. Дискриминисани може да захтева да суд судски пенал изрекне било пресудом, било већ раније, привременом мером, било по доношењу правноснажне пресуде, све док не затражи њено принудно извршење. Судским пеналом повећава се ефикасност заштите пошто се стављањем у изглед плаћања новчане своте дискриминатор излаже додатном притиску да изврши главну обавезу (да се уздржи од вршења дискриминаторске радње, односно да уклони стање дискриминације), да не би морао да изврши и додатну.

Захтев за објављивање пресуде против дискриминатора. Ако је дискриминација извршена у јавности (путем новина телевизије, радија, билборда, на митингу, на стадиону и др.), дискриминисани може да тражи од суда да дискриминатору наложи да о свом трошку, у целини или делимично, објави пресуду која је због дискриминације

донета против њега по тужби за пропуштање, по тужби за утврђење, уклањање, или за накнаду штете.

Доказивање на суду. Коју год врсту тужбе да поднесе, на дискриминисаном (или другом овлашћеном тужиоцу) је да на суду докаже да је тужени извршио радњу због које је тужен. У ту сврху може да предложи и да се саслуша тзв. добровољни испитивач дискриминације. Добровољни испитивач дискриминације је свако лице које се лично и непосредно укључило у неку ситуацију, не би ли тако на лицу места проверило да ли се у тој ситуацији крши забрана дискриминације (на пример, Ром или онај који с њим пође у дискотеку за коју се тврди да не прима Роме, особа са инвалидитетом или онај ко с њом оде код зубара који је на гласу да не жели да због дужег потребног времена пружа услугу особама са одређеним инвалидитетом).

Коју год врсту тужбе да је поднео, ако дискриминисани учини вероватним да је због његовог личног својства на његову штету начињена разлика у односу на друге особе, тада се претпоставља да је истовремено прекршено начело једнакости односно једнаких права и обавеза, па је тада на дискриминатору да докаже да ипак том дискриминаторском радњом није повређено начело једнакости односно једнаких права и обавеза.

Коју год тужбу да је поднео, дискриминисани никад не мора да докаже да има правни интерес за заштиту, нити да наведе зашто тражи заштиту.

Само је за тужбу за накнадну штету важно да је дискриминатор крив и да је дискриминисани претрпео штету због дискриминације. Али ни у том случају дискриминисани не доказује кривицу дискриминатора. Наиме, за сваког дискриминатора за кога се докаже да је својом дискриминаторском радњом проузроковао штету, закон сматра и да је крив, па је на њему да докаже да није. Али, дискриминатор не може да доказује да није крив ако је штету проузроковао радњом непосредне дискриминације (јер закон тад неоториво узима да постоји дискриминација). Кад тражи накнаду штете, дискриминисани доказује да је претрпео штету и у чему се она састоји, да је тужени извршио дискриминаторску радњу, као и да му је штета проузрокована том дискриминаторском радњом, а што значи да штета какву је он претрпео и уобичајено наступа кад се изврши таква дискриминаторска радња.

По тужби за пропуштање дискриминаторске радње суд ће пружити заштиту само ако у време подношења тужбе постоји опипљива и озбиљна опасност да ће се дискриминаторска радња извршити, наставити или поновити. Да ли је опасност таква, суд просуђује у сваком поједином случају, с обзиром на конкретне околности. Рецимо, ако се докаже да је тужени већ вршио такву дискриминаторску радњу, или ако је она већ започета и траје, сматраће се да постоји опасност од понављања односно од настављања, па тужени мора да докаже конкретне чињенице да би се узело да више нема опасности од дискриминисања.

Кад тражи да суд изда привремену меру, предлагач мора да учини вероватним основаност свог захтева, као и опасност да би без привремене мере касније остварење његовог захтева било осујећено или знатно отежано. То не мора ако противнику не прети знатнија штета од издавања привремене мере. Кад тражи издавање привремене мере поводом захтева за накнаду штете, дискриминисани мора учинити вероватним и то да касније, тј. у извршном поступку који би покренуо, ако се сада не изда привремена мера неће моћи да наплати накнаду штете зато што постоји конкретна опасност да ће дискриминатор у међувремену отуђити имовину која би у извршном

поступку служила намирењу његовог права на накнаду штете, да ће умањити њену вредности, да ће имовину оптеретити правима трећих која онемогућавају извршење, или да ће имовину скрити, и сл.

Да би суд изрекао судски пенал дискриминатору, дискриминисани мора да учини вероватним да дискриминатор неће поступити по пресуди односно привременој мери. Да ли постоји таква опасност, суд ће просудити у сваком поједином случају, с обзиром на конкретне околности. Узеће у обзир, нарочито, да ли на то упућује досадашње понашање дискриминатора.

Хитно поступање суда. Суд о издавању привремене мере има да одлучи без одлагања, а најдоцније у року од три дана од пријема предлога. Али и по тужби због дискриминације суд мора да поступа хитно. То значи да мора да предузме радње без одлагања, тј. да поступању у овој ствари да предност у односу на предмете за које не важи хитност поступања, и да предузме потребне радње утврдивши онолико времена колико је довољно да би их што пре предузео. Ако судија занемари законску обавезу хитног поступања, дискриминисани може да се обрати председнику суда који је дужан да се стара о законитости рада. Занемаривање обавезе хитног поступања представља несавесно поступање судије, због чега може бити и разрешен.

Проф. др Владимир Водинелић

Прекршајноправна заштита од дискриминације

Антидискриминационим прописима Републике Србије санкционисани су поједини акти дискриминације и пропуштање да се спроведу посебне мере које су законом прописане ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

Сагласно члану 33. тачка 4. Закона о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“, бр.22/2009), Повереник за заштиту равноправности овлашћен је да подноси прекршајне пријаве због повреде права предвиђених антидискриминационим прописима. С обзиром на своју улогу и задатке, Повереник је овлашћен на подношење прекршајних пријава како због прекршаја утврђених Законом о забрани дискриминације, тако и због прекршаја утврђених посебним антидискриминационим законима: Законом о заштити права и слобода националних мањина (Службени лист СРЈ, бр. 11/2002, Службени лист СЦГ, бр. 1/2003, Службени гласник РС, бр. 72/2009), Законом о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС“, бр. 33/06), Законом о равноправности полова („Сл. гласник РС“, бр. 104/09), као и другим прописима којима се остварује и штити равноправност.

У даљем тексту изложен је преглед прекршаја који су утврђени антидискриминационим прописима. Ради лакшег праћења, сваки прекршај је описно именован, уз цитирање оне законске одредбе за чију се повреду односи.

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О ЗАБРАНИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

„Сл.гласник РС“, бр. 22/2009)

Дискриминаторно поступање органа јавне власти

1. Службено лице, односно одговорно лице у органу јавне власти које поступи дискриминаторски казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара (члан 50).

Дискриминаторско поступање службеног лица, односно одговорног лица у органу јавне власти, сматра се тежом повредом радне дужности, у складу са законом (члан 15. став 2).

Нарушавање једнаких могућности у области рада

2. Правно лице, односно предузетник који на основу личног својства

- лицу које обавља привремене и повремене послове,
- лицу на допунском раду,
- студенту и ученику на пракси,
- лицу на стручном оспособљавању и усавршавању без заснивања радног односа, односно волонтеру,

нарушава једнаке могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 51. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 51. став 2).

Забрањена је дискриминација у области рада, односно нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, на напредовање у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат, као и на заштиту од незапослености (члан 16. став 1).

Дискриминација у пружању услуга

3. Правно лице, односно предузетник који у оквиру своје делатности, на основу личног својства лица или групе лица,

- одбије пружање услуге,
- за пружање услуге тражи испуњење услова који се не траже од осталих лица или група лица,
- односно ако у пружању услуге неоправдано да првенство другом лицу или групи лица казниће се новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 52. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 52. став 3).

Дискриминација у пружању јавних услуга постоји ако правно или физичко лице, у оквиру своје делатности, односно занимања, на основу личног својства лица или групе лица, одбије пружање услуге, за пружање услуге тражи испуњење услова који се не траже од других лица или групе лица, односно ако у пружању услуга неоправдано омогући првенство другом лицу или групи лица (члан 17. став 1)

Дискриминација у пружању јавних услуга и коришћењу објеката и површина

4. Ако правно лице односно предузетник, власник, односно корисник објекта у јавној употреби или јавне површине лицу или групи лица на основу њиховог личног својства онемогући приступ тим објектима, односно површинама, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара, односно одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 52. став 2 и 4).

Свако има право на једнак приступ објектима у јавној употреби (објекти у којима се налазе седишта органа јавне власти, објекти у области образовања, здравства, социјалне заштите, културе, спорта, туризма, објекти који се користе за заштиту животне средине, за заштиту од елементарних непогода и сл.), као и јавним површинама (паркови, тргови, улице, пешачки прелази и друге јавне саобраћајнице и сл.), у складу са законом (члан 17. став 2).

Верска дискриминација

5. Ако поступи противно начелу слободног испољавања вере или уверења, односно ако лицу или групи лица ускрати право на стицање, одржавање, изражавање и промену вере или уверења, као и право да приватно или јавно изнесу, односно поступи сходно својим уверењима казниће се:

- новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара одговорно лице у органу јавне власти;
- новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара правно лице односно предузетник;
- новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара одговорно лице у правном лицу и физичко лице (члан 53. став 1, 2 и 3).

Дискриминација постоји ако се поступа противно начелу слободног испољавања вере или уверења, односно ако се лицу или групи лица ускраћује право на стицање, одржавање, изражавање и промену вере или уверења, као и право да приватно или јавно изнесе или поступи сходно својим уверењима. Не сматра се дискриминацијом поступање свештеника, односно верских службеника које је у складу са верском доктрином, уверењима или циљевима цркава и верских заједница уписаних у регистар верских заједница, у складу са посебним законом којим се уређује слобода вероисповести и статус цркава и верских заједница (члан 18).

Дискриминација у области образовања и стручног оспособљавања

6. Васпитна, односно образовна установа која лицу или групи лица, на основу њиховог личног својства неоправдано отежа или онемогући упис, односно искључи их из васпитне, односно образовне установе, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 54. став 1), одговорно лице у васпитној, односно образовној установи казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 54. став 2).

Забрањено је лицу или групи лица на основу њиховог личног својства, отежати или онемогућити упис у васпитно-образовну установу, или искључити их из ових установа, отежати или ускратити могућност праћења наставе и учешћа у другим васпитним, односно образовним активностима, разврставати ученике по личном својству, злостављати их и на други начин неоправдано правити разлику и неједнако поступати према њима (члан 19. став 2).

Дискриминација на основу пола

7. Правно лице које ускрати право или призна погодности с обзиром на пол, односно експлатише лице или групу лица с обзиром на пол, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 55. став 1).

Забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности у односу на пол или због промене пола. Забрањено је и физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова (члан 20. став 2).

Ако предузетник ускрати право или призна погодности с обзиром на пол, односно врши физичко и друго насиље, експлоатацију, изражава мржњу, омаловажава, уцењује и узнемирава лице или групу лица с обзиром на пол, казниће се новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 55. став 2); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од од 5.000 до 50.000 динара (члан 55 став 3).

Дискриминација на основу сексуалне оријентације

8. Правно лице или предузетник који лице или групу лица позове да се јавно изјасне о својој сексуалној оријентацији, односно ако спречи изражавање њихове сексуалне оријентације у складу са Законом о забрани дискриминације, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 56. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

Сексуална оријентација је приватна ствар и нико не може бити позван да се јавно изјасни о својој сексуалној оријентацији. Свако има право да се изјасни о својој сексуалној оријентацији, а дискриминаторско поступање због таквог изјашњавања је забрањено (члан 21).

Дискриминација деце

9. Правно лице или предузетник који дискриминише дете, односно малолетника према брачном, односно ванбрачном рођењу, јавно позива на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола или прави разлику према имовном стању, професији и другим обележјима друштвеног положаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу његових родитеља, односно старатеља и чланова породице, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 57. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 57. став 2)

Забрањено је дискриминисати дете, односно малолетника према здравственом стању, брачном, односно ванбрачном рођењу, јавно позивање на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола, као и прављење разлике према здравственом стању, имовном стању, професији и другим обележјима друштвеног положаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, односно старатеља и чланова породице (члан 22. став 2).

Дискриминација на основу старосног доба

10. Правно лице или предузетник који занемарује или узнемирава лице на основу старосног доба у пружању здравствених или других јавних услуга казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 58. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 58. став 2).

Забрањено је дискриминисати лица на основу старосног доба (члан 23. став 1).

Дискриминација због политичке или синдикалне припадности

11. Правно лице или предузетник који дискриминише лице или групу лица због њихових политичких убеђења или припадности, односно неприпадности политичкој странци казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 59. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 59. став 2).

Забрањена је дискриминација због политичких убеђења лица или групе лица, односно припадности или неприпадности политичкој странци односно синдикалној организацији (члан 25. став 1).

Дискриминација с обзиром на здравствено стање

12. Правно лице или предузетник који лицу или групи лица на основу њиховог личног својства неоправдано одбије пружање здравствених услуга, постави посебне услове за пружање здравствених услуга који нису оправдани медицинским разлозима, одбије постављање дијагнозе и ускрати информације о тренутном здравственом стању, предузетим или намераваним мерама лечења или рехабилитације, као и ако их узнемирава, вређа и омаловажава у току боравка у здравственој установи, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 60. став 1); одговорно лице у правном лицу, односно у органу јавне власти, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 60. став 2).

Дискриминација лица или групе лица с обзиром на њихово здравствено стање, као и чланова њихових породица постоји нарочито ако се лицу или групи лица због њихових личних својстава неоправдано одбије пружање здравствених услуга, поставе посебни услови за пружање здравствених услуга који нису оправдани медицинским разлозима, одбије постављање дијагнозе и ускрате информације о тренутном здравственом стању, предузетим или намераваним мерама лечења или рехабилитације, као и узнемиравање, вређање и омаловажавање у току боравка у здравственој установи (члан 27. став 2).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О СПРЕЧАВАЊУ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

(„Сл. гласник РС“, бр.33/2006)

Дискриминација у остваривању права на удруживање

1. Удружење које одбије особи са инвалидитетом захтев за учлањење у удружење због њене инвалидности казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 46. став 1 тачка 1); одговорно лице у удружењу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 46. став 2); Удружење које постави посебне услове за учлањење особи са инвалидитетом у удружење казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 46. став 1 тачка 2); одговорно лице у удружењу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 46. став 2); Удружење које ускрати права учлањеној особи са инвалидитетом да бира и буде бирана у органе управљања удружења, односно постави посебне услове за избор особе са инвалидитетом у органе управљања удружења казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 46. став 1 тачка 3); одговорно лице у удружењу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 46. став 2).

Дискриминација због инвалидности у удружењима обухвата:

1. одбијање захтева за учлањење у удружење особи са инвалидитетом због њене инвалидности;
2. постављање посебних услова за учлањење особа са инвалидитетом у удружење;
3. ускраћивање права особи са инвалидитетом да бира и буде бирана у органе управљања удружења;
4. постављање посебних услова за избор особа са инвалидитетом у органе управљања удружења (члан 12. став 2).

Дискриминација у вези са пружањем услуга

2. Правно лице које одбије да пружи услугу особи са инвалидитетом, осим ако би пружање услуге угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица казниће се новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 47. став 1 тачка 1.); одговорно лице у правном лицу, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 47. став 2 и 3); Правно лице које пружи услугу особи са инвалидитетом под неповољнијим условима од оних под којим се услуга пружа другим корисницима, осим ако би пружање услуге под редовним условима угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица (члан 47. став 1 тачка 2); одговорно лице у правном лицу, као и физичко лице казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 47. став 2 и 3);

Дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга нарочито обухвата:

1. одбијање пружања услуга особи са инвалидитетом, осим ако би пружање

услуге угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица;
2. пружање услуге особи са инвалидитетом под другачијим и неповољнијим условима од оних под којима се услуга пружа другим корисницима, осим ако би пружање услуге под редовним условима угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица (члан 13. став 5 тачке 1 и 2).

Дискриминација у вези са здравственим услугама

3. Правно лице које поставља посебне услове за пружање здравствених услуга особама са инвалидитетом у случајевима када ти услови нису оправдани медицинским разлозима казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 48. став 1); одговорно лице у правном лицу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 48. став 2).

Дискриминацијом особа са инвалидитетом приликом пружања здравствених услуга _____ сматра _____ се:
2. постављање посебних услова за пружање здравствених услуга особама са инвалидитетом ако ти услови нису оправдани медицинским разлозима(члан 17. став 2 тачка 2).

Дискриминација у вези са васпитањем и образовањем

4. Правно лице које ускрати пријем детету предшколског узраста, ученику односно студенту са инвалидитетом у васпитну, односно образовну установу која одговара његовом претходно стеченом знању, односно образовним могућностима казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 49. став 1 тачка 1); одговорно лице у правном лицу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 49. став 2);

Дискриминација због инвалидности на свим нивоима васпитања и образовања обухвата:

1. ускраћивање пријема детета предшколског узраста, ученика, односно студента са инвалидитетом у васпитну односно образовну установу која одговара његовом претходно стеченом знању, односно образовним могућностима (члан 18. став 2 тачка 1).

5. Правно лице које искључи из васпитне, образовне установе коју похађа дете предшколског узраста, ученика односно студента са инвалидитетом из разлога везаних за његову инвалидност (члан 49. став 1 тачка 2); одговорно лице у правном лицу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 49. став 2);

Дискриминација због инвалидности на свим нивоима васпитања и образовања обухвата:

2. искључење из васпитне односно образовне установе коју већ похађа дете предшколског узраста, ученик, односно студент са инвалидитетом из разлога везаних за његову инвалидност (члан 18. став 2 тачка 2).

6. Наставник, васпитач или друго лице запослено у образовној, односно васпитној установи које стално или учестано узнемирава, вређа и омаловажава ученика, студента односно дете предшколског узраста због његове инвалидности казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара (члан 50).

Посебно тежак облик дискриминације због инвалидности јесте узнемиравање, вређање и омаловажавање инвалидног детета предшколског узраста, ученика, односно студента због његове инвалидности, када те радње врши васпитач,

наставник или друго лице запослено у васпитној, односно образовној установи (члан 20).

Дискриминација у вези са превозом

7. Правно лице-превозник који одбије да превезе особу са инвалидитетом казниће се за прекршај новчаном казном од 25.000 до 500.000 динара (члан 51. став 1); одговорно лице у правном лицу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 51. став 2); предузетник ће се казнити новчаном казном од 10.000 до 250.000 динара (члан 51. став 3); возно особље ће се казнити новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 51. став 4);

Дискриминацијом из става 1. овог члана сматра се: 1. одбијање да се превезе путник са инвалидитетом (члан 27. став 2 тачка 1).

8. Возно особље које стално или учестано узнемирава, вређа и омаловажава путнике са инвалидитетом у току путовања због његове инвалидности казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 52).

Посебно тежак облик дискриминације због инвалидности представља узнемиравање, вређање и омаловажавање путника са инвалидитетом у току путовања од стране посаде превозног средства, због његове инвалидности (члан 29).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА

(„Сл.гласник РС“,бр.104/2009)

Дискриминација у области образовања

1. Установа која изврши дискриминацију засновану на полу у вези са:

- условима за пријем и за одбијање пријема у установу;
- условима и могућностима приступа сталном образовању, укључујући све програме за образовање одраслих и програме функционалног описмењавања;
- условима за искључење из процеса образовања, научног рада и стручног усавршавања;
- начином пружања услуга и давања погодности и обавештења;
- оценом знања и вредновањем постигнутих резултата;
- условима за стицање стипендија и других врста помоћи за школовање и студије,
- условима за избор или стицање звања, професионалног усмеравања, стручног усавршавања и стицања диплома;
- условима за напредовање;
- доквалификацију или преквалификацију

казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 53. став 1); одговорно лице у установи казниће се новчаном казном од 5.000 до 15.000 динара (члан 53 став 2).

Образовне и научне установе као и установе за стручно оспособљавање не смеју вршити дискриминацију засновану на полу, нарочито у вези са:
1) условима за пријем и за одбијање пријема у установу;

- 2) условима и могућностима приступа сталном образовању, укључујући све програме за образовање одраслих и програме функционалног описмењавања;
- 3) условима за искључење из процеса образовања, научног рада и стручног усавршавања;
- 4) начином пружања услуга и давања погодности и обавештења;
- 5) оценом знања и вредновањем постигнутих резултата;
- 6) условима за стицање стипендија и других врста помоћи за школовање и студије;
- 7) условима за избор или стицање звања, професионалног усмеравања, стручног усавршавања и стицања диплома;
- 8) условима за напредовање, доквалификацију или преквалификацију. (члан 30. став 1 тач. 1-8)

Дискриминација у области рада

2. Послодавац са својством правног лица који:

- 1) не изради план мера за обезбеђење равномерне заступљености полова из члана 13. став 1

Послодавац који има у радном односу више од 50 запослених на неодређено време дужан је да усвоји план мера за отклањање или ублажавање неравномерне заступљености полова за сваку календарску годину, најкасније до 31. јануара (члан 13. став 1).

- 2) не сачини годишњи извештај о спровођењу плана мера из члана 13 . став 2.

Послодавац који има у радном односу више од 50 запослених на неодређено време дужан је да усвоји план мера за отклањање или ублажавање неравномерне заступљености полова за сваку календарску годину, најкасније до 31. јануара. Послодавац је дужан да сачини годишњи извештај о спровођењу плана мера из става 1. овог члана најкасније до 31. јануара текуће године за претходну годину (члан 13. став 1 и 2).

- 3) приликом запошљавања или радног ангажовања захтева или користи обавештења о породичном животу или породичним плановима кандидата;
- 4) приликом јавног оглашавања послова, услова за њихово обављање и одлучивање о избору лица ради заснивања радног односа или другог вида радног ангажовања, направи разлику по полу;

Приликом јавног оглашавања послова и услова за њихово обављање и одлучивања о избору лица која траже запослење ради заснивања радног односа или другог вида радног ангажовања, није дозвољено прављење разлике по полу, осим ако постоје оправдани разлози утврђени у складу са законом којим се уређује рад (члан 15).

- 5) приликом распоређивања на посао повреди одредбе о равноправности полова;

Припадност полу не може да буде сметња напредовању на послу. Одсуствовање са посла због трудноће и родитељства не сме да буде сметња за избор у више звање, напредовање и стручно усавршавање. Одсуствовање са посла због трудноће и родитељства не сме да буде основ

за распоређивање на неодговарајуће послове и за отказ уговора о раду у складу са законом којим се уређује рад (члан 16)

б) повреди одредбе о једнаком плаћању истог рада жене и мушкараца;

Запослени, без обзира на пол, остварују право на једнаку зараду за исти рад или рад једнаке вредности код послодавца, у складу са законом којим се уређује рад (члан 17)

7) не предузме мере да заштити запослено лице од узнемиравања, сексуалног узнемиравања или сексуалног уцењивања;

Узнемиравање, сексуално узнемиравање или сексуално уцењивање на раду или у вези са радом које чини запослени према другом запосленом сматра се повредом радне обавезе која представља основ за отказ уговора о раду, односно за изрицање мере престанка радног односа, као и основ за удаљење запосленог са рада (члан 18. став 1)

8) не поштује одредбе о равноправној заступљености полова приликом организовања стручног усавршавања или обуке;

У сваком циклусу стручног усавршавања или обуке послодавац води рачуна о томе да заступљеност полова одсликава у највећој могућој мери структуру запослених код послодавца, или у организационој јединици за коју се врши обука и о томе извештава у годишњем извештају из члана 13. став 2. овог закона (члан 19)

9) запосленом лицу откаже радни однос или уговор о раду супротно одредбама овог закона;

Покретање поступка од стране запосленог због дискриминације по основу пола, узнемиравања, сексуалног узнемиравања или сексуалног уцењивања не могу се сматрати оправданим разлогом за отказ уговора о раду, односно престанак радног и другог (уговорног) односа по основу рада, нити могу бити оправдан основ да се запослени прогласи вишком запослених у складу са прописима који уређују рад (члан 20.)

казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара (члан 54. став 1); предузетник ће се казнити новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара (члан 54. став 2); одговорно лице код послодавца казниће се наовчаном казном од 5.000 до 25.000 динара (члан 54. став 3).

Дискриминација у области јавног информисања

3) Одговорно лице у средству јавног информисања ако се информацијом објављеном у том средству вређа достојанство лица с обзиром на припадност одређаном полу, повређује равноправност лица према полној припадности или подстиче такво повређивање, казниће се новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара.

Информације путем средстава јавног информисања не смеју садржавати нити подстицати дискриминацију засновану на полу. Одредбе става 1. овог члана односе се и на све видове реклама и пропагандног материјала.

Средства јавног информисања дужна су да кроз своје програме развијају свест о равноправности заснованој на полу као и да предузимају одговарајуће мере

ради измене друштвених и културних образаца, обичаја и сваке друге праксе, који условљавају стереотипе, предрасуде и дискриминацију утемељену на идеји о подређености, односно надређености одређеног пола (члан 41).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О РАДУ

(„Сл.гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009)

Дискриминаторно поступање послодавца

1) Послодавац који прекрши забрану дискриминације у смислу овог закона, казниће се за прекршај новчаном казном од 800.000 до 1.000.000 динара (члан 273. став 1 тачка 1); предузетник ће се казнити новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара (члан 273. став 2); одговорно лице у правном лицу казниће се новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара (члан 273. став 3).

Забрањена је непосредна и посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидност, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство (члан 18).

Непосредна дискриминација, у смислу овог закона, јесте свако поступање узроковано неким од основа из члана 18. овог закона којим се лице које тражи запослење, као и запослени, ставља у неповољнији положај у односу на друга лица у истој или сличној ситуацији (члан 19. став 1).

Посредна дискриминација, у смислу овог закона, постоји када одређена наизглед неутрална одредба, критеријум или пракса ставља или би ставила у неповољнији положај у односу на друга лица – лице које тражи запослење, као и запосленог, због одређеног својства, статуса, опредељења или уверења из члана 18. овог закона (члан 19. став 2).

Дискриминација из члана 18. овог закона забрањена је у односу на:

- 1) услове за запошљавање и избор кандидата за обављање одређеног посла;
- 2) услове рада и сва права из радног односа;
- 3) образовање, оспособљавање и усавршавање;
- 4) напредовање на послу;
- 5) отказ уговора о раду (члан 20 став 1).

Одредбе уговора о раду којима се утврђује дискриминација по неком од основа из члана 18. овог закона ништаве су (члан 20. став 2).

Забрањено је узнемиравање и сексуално узнемиравање (члан 21. став 1). Узнемиравање, у смислу овог закона, јесте свако нежељено понашање узроковано неким од основа из члана 18. овог закона које има за циљ или представља повреду достојанства лица које тражи запослење, као и запосленог, а које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво

окружење (члан 21. став 2). Сексуално узнемиравање, у смислу овог закона, јесте свако вербално, невербално или физичко понашање које има за циљ или представља повреду достојанства лица које тражи запослење, као и запосленог у сфери полног живота, а које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење (члан 21. став 3).

2) Ако се извршењем прекршаја из члана 273. став 1. нанесе материјална штета запосленом или другом физичком или правном лицу, послодавцу се може изрећи и заштитна мера – забрана вршења делатности, у складу са законом.

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О СПОРТУ

(„Сл.гласник РС“, бр. 24/2011)

Дискриминација спортиста

1) Спортска организација или друго правно лице које прекрши забрану дискриминације спортиста, казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара (члан 183. став 1 тачка 1); одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 183. став 2);

Забрањена је свака непосредна и посредна дискриминација спортиста у обављању спортских активности, с обзиром на неко лично својство, пол, статус, опредељење или уверење, укључујући и дискриминацију професионалних спортиста и спортиста који желе то да постану у погледу запошљавања, зараде или услова рада, осим када се прављење разлике, односно стављање спортисте у неповољнији положај у односу на друге спортисте у истој или сличној ситуацији темељи на самој природи или стварним и одлучујућим условима обављања одређене спортске активности, а циљеви који се тиме желе постићи јесу оправдани.

Одредбе уговора између спортисте и организације у области спорта којима се утврђује дискриминација спортисте – ништаве су, а одредбе спортских правила и општих аката организација у области спорта којима се утврђује дискриминација спортисте – не примењују се.

Спортисти који нема пуноважно закључен уговор са одређеном спортском организацијом не може бити спортским правилима ускраћено право закључења уговора о раду са другом спортском организацијом, односно прелазак у другу спортску организацију и наступање за њу на спортским такмичењима у својству спортисте, уз плаћање накнаде спортској организацији из које одлази од стране спортске организације у коју прелази.

У случају споразумног раскида уговора између спортисте и спортске организације, спор између спортске организације из које одлази и спортске организације у коју прелази о износу и плаћању уговорене накнаде за трансфер

не сме утицати на спортске активности спортисте и право наступа за спортску организацију у коју је прешао.

Спортиста има право на накнаду штете коју претрпи актима дискриминације организације у области спорта из ст. 1 – 4. овог члана. (члан 10)

Дискриминација спортских стручњака или стручњака у спорту

2) Спортска организација или друго правно лице које прекрши забрану дискриминације спортских стручњака и стручњака у спорту, казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара (члан 183. став 1 тачка б); и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу казниће се новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара (члан 183. став 2)

Одредбе о забрани дискриминације из члана 10. овог закона сходно се примењују и на спортске стручњаке и стручњаке у спорту (члан 26. став 11).

3) Спортска организација или друго правно лице које не обезбеди да је спортски објекат приступачан особама са инвалидитетом, казниће се за прекршај новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара (члан 184. став 3); и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу новчаном казном у износу од 5.000 до 30.000 динара (члан 184. став 2);

Спортски објекти морају бити приступачни лицима са посебним потребама (деца, стари, особе са инвалидитетом и др (члан 145. став 3).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О СЛУЖБЕНОЈ УПОТРЕБИ ЈЕЗИКА И ПИСМА

(„Сл.гласник РС“, бр.45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 – др. закон и 30/2010)

Непоштовање права на употребу језика националних мањина

1) Власник радње која нема својство правног лица а која испише, односно истакне фирму супротно одредби члана 20. овог закона, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 250.000 динара (члан 25)

Фирма предузећа, установе и другог правног лица исписује се на српском језику и на језику националних мањина који је у службеној употреби у општини у којој је седиште тог субјекта. Фирма се може исписати и на језику националних мањина, који је у службеној употреби у месту пословања субјекта из става 1. овог члана. Правно лице из става 1. овог члана није дужно да исписује на српском језику, односно на језику националних мањина, фирму или њен део који се користи као робни знак, без обзира на његово језичко порекло. Одредбе ст. 1. до 3. овог члана, односе се и на радње, односно друге облике обављања делатности. (члан 20)

2) Одговорно лице у органу, односно организацији која врши јавна овлашћења а која назив органа односно организације испише супротно одредбама члана 19. овог закона казниће се за прекршај новчаном казном од 1.000 до 25.000 динара (члан 26)

На подручјима на којима су у службеној употреби и језици националних мањина, називи места и други географски називи, називи улица и тргова, називи органа и организација, саобраћајни знаци, обавештења и упозорења за јавност и други јавни натписи исписују се и на језицима националних мањина (члан 19)

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

(„Сл. гласник РС“, бр. 72/2009 и 52/2011)

Повреде забране дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

1) Установа која не предузима или неблаговремено предузима, односно не предузима одговарајуће мере у случајевима повреда забране из члана 44. до 46. овог закона и теже повреде радних обавеза запослених, казниће се за прекршај новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара (члан 161. став 1 тачка 3); и директор, односно одговорно лице установе казниће се новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара (члан 161. став 2);

Забрана дискриминације Члан 44

У установи су забрањене активности којима се угрожавају, омаловажавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица, по основу: расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, односно политичког опредељења и подстицање или неспречавање таквих активности, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Под дискриминацијом лица или групе лица сматра се свако непосредно или посредно, на отворен или прикривен начин, искључивање или ограничавање права и слобода, неједнако поступање или пропуштање чињења, односно неоправдано прављење разлика повлађивањем или давањем првенства. Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

Ближе критеријуме за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, ученика или трећег лица у установи, заједнички прописује министар и министар надлежан за послове људских права.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања

Члан 45

У установи је забрањено: физичко, психичко и социјално насиље; злостављање и занемаривање деце и ученика; физичко кажњавање и вређање личности, односно сексуална злоупотреба деце и ученика или запослених. Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног или понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог. Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета и ученика. Установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код детета или ученика примете знаци насиља, злостављања или занемаривања. Под физичким насиљем, у смислу става 1. овог члана, сматра се: физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа; свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; насилно понашање запосленог према деци, ученицима или другим запосленим, као и ученика према другим ученицима или запосленим. Под психичким насиљем, у смислу става 1. овог члана сматра се понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог. Под социјалним насиљем, у смислу става 1. овог члана сматра се искључивање детета и ученика из групе вршњака и различитих облика социјалних активности установе. У установи је забрањен сваки облик насиља и злостављања из става 2. овог члана од стране ученика, његовог родитеља, односно старатеља или одраслог, над наставником, васпитачем, стручним сарадником и другим запосленим. Због повреде забране из става 8. овог члана против родитеља, односно старатеља детета или ученика покреће се прекршајни, односно кривични поступак. Протокол поступања у установи у одговору на насиље и злостављање, садржај и начине спровођења превентивних и интервентних активности, услове и начине за процену ризика, начине заштите од насиља, злостављања и занемаривања, прописује министар. Ближе услове о начинима препознавања невербалних облика злостављања деце и ученика од стране запосленог за време неге, одмора и рекреације и других облика васпитно-образовног рада, прописује министар.

Забрана страначког организовања и деловања

Члан 46

У установи није дозвољено страначко организовање и деловање и коришћење простора установе у те сврхе.

2) Родитељ, односно старатељ детета или ученика који учини повреду забране из члана 45. став 8 овог закона казниће се новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара (члан 164. став 1); када прекршај учини малолетни ученик, казниће се

његов родитељ, односно старатељ, казном из става 1 овог члана, у складу са законом којим се уређују прекршаји (члан 164. став 2)

У установи је забрањен сваки облик насиља и злостављања из става 2. овог члана од стране ученика, његовог родитеља, односно старатеља или одраслог, над наставником, васпитачем, стручним сарадником и другим запосленим (члан 45. став 8).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

(„Сл.гласник РС“, бр. 18/2010)

Непоштовање права на употребу језика националних мањина

1) Предшколска установа која не омогући изјашњавање родитеља на којем ће језику дете стицати предшколско васпитање и образовање, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 1.000.000 динара (члан 53. став 1 тачка 1); директор, односно одговорно лице предшколске установе, односно школе која остварује предшколски програм казниће се новчаном казном од 500 до 50.000 динара (члан 53. став 1 тачка 2);

За припаднике националне мањине васпитно-образовни рад остварује се на матерњем језику, а може и двојезично или на српском, ако се за то определи најмање 50% родитеља, односно старатеља деце (члан 5. став 2).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О ВОЛОНТИРАЊУ

(„Сл.гласник РС“, бр. 36/2010)

Дискриминација од стране организатора волонтирања

1) Организатор волонтирања са својством правног лица који прекрши начело забране дискриминације, казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000,00 до 500.000,00 динара (члан 32. став 1 тачка 1); одговорно лице у правном лицу и одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000,00 до 100.000,00 динара (члан 32. став 3).

Забрањено је свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање организатора волонтирања према волонтерима које представља дискриминацију у складу са законом, осим ако друкчије не произлази из природе волонтерске активности, могућности самог волонтера или ако није друкчије одређено овим законом.

Организатор волонтирања и волонтер дужни су да поступају према физичким лицима – корисницима волонтирања у складу са начелом из става 1. овог члана (члан 6).

ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ

(„Сл.гласник РС“, бр. 18/2010)

Повреда забране дискриминације, насиља и злостављања у установи

1) Установа која угрожава, омаловажави или дискриминише ученике, односно студенте и запослене по било ком основу, казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара (члан 95. став 1 тачка 7); и директор, као одговорно лице у установи, казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара (члан 95. став 2).

У установи су забрањене активности којима се на отворен или прикривен начин угрожавају, омаловажавају или дискриминишу групе и појединци по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, узраста, сексуалне оријентације, психичког или физичког инвалидитета, конституције или се подстиче на такво понашање. Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

У установи је забрањено вређање, насилно понашање и злостављање (члан 36).

ЗАКОН О ЗАБРАНИ МАНИФЕСТАЦИЈА НЕОНАЦИСТИЧКИХ ИЛИ ФАШИСТИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И УДРУЖЕЊА И ЗАБРАНИ УПОТРЕБЕ НЕОНАЦИСТИЧКИХ ИЛИ ФАШИСТИЧКИХ СИМБОЛА И ОБЕЛЕЖЈА

(„Сл. гласник РС“, бр. 41/2009)

Материјал, симболи и обележја којим се изазива мржња

1) Правно лице које производи, умножава, складишти, презентује, велича или на било који начин шири пропагандни материјал, симболе или обележја којима се изазива, подстиче или шири расна, национална или верска мржња или нетрпељивост, пропагирају или оправдавају неонацистичке или фашистичке идеје или организације или се на други начин угрожава правни поредак казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара (члан 8. став 1 тачка 1);

Забрањује се производња, умножавање, складиштење, презентација, величање или на било који други начин ширење пропагандног материјала, симбола или обележја којима се изазива, подстиче или шири мржња или нетрпељивост према слободним опредељењима грађана, расна, национална, или верска мржња или нетрпељивост, пропагирају или оправдавају неонацистичке и фашистичке идеје и организације или се на други начин угрожава правни поредак (члан 3).

2) Правно лице које производи, умножава, складишти, презентује, шири или на било који други начин употреби симболе којима се врши пропагирање или оправдавање идеја, радњи или поступака лица из члана 4. овог закона, казниће се за прекршај новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара (члан 8. став 1 тачка 2);

Забрањује се производња, умножавање, складиштење, презентација, ширење или на било који други начин употреба симбола којима се пропагирају или оправдавају идеје, радње или поступци лица за које су та лица осуђена за ратне злочине (члан 4).

3) За прекршај из члана 8. став 1

- одговорно лице у правном лицу казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000,00 до 50.000,00 динара (члан 8. став 2);
- казниће се предузетник за прекршај новчаном казном од 50.000,00 до 500.000,00 динара (члан 8. став 3);
- физичко лице казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000,00 до 50.000,00 динара (члан 8. став 4).

4) За прекршај из члана 8. став 1 може се изрећи и заштитна мера одузимања предмета којим је прекршај извршен (члан 8. став 5).

ЗАКОН О ЦИВИЛНОЈ СЛУЖБИ

(„Сл. гласник РС“, бр. 88/2009)

Поступање на недостојанствен, нехуман или понижавајући начин

1) Организација или установа за коју се утврди да је за време трајања цивилне службе, супротно овом закону, према лицу у цивилној служби поступило на недостојанствен, нехуман или понижавајући начин, казниће се за прекршај новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара (члан 66. став 1); и одговорно лице у

организацији или установи казниће се за прекршај новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара (члан 66. став 2)

Кривичноправна заштита од дискриминације

Кривични законик Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09 и 111 /09) садржи кривична дела која пружају заштиту у случајевима дискриминације и повреде начела једнакости. У питању су следећа кривична дела:

Кривична дела против слобода и права човека и грађанина

Повреда равноправности (члан 128)

(1) Ко због националне или етничке припадности, расе или вероисповести или због одсуства те припадности или због разлика у погледу политичког или другог убеђења, пола, језика, образовања, друштвеног положаја, социјалног порекла, имовног стања или неког другог личног својства, другоме ускрати или ограничи права човека и грађанина утврђена Уставом, законима или другим прописима или општим актима или потврђеним међународним уговорима или му на основу ове разлике даје повластице или погодности, **казниће се затвором до три године.**

(2) Ако дело из става 1. овог члана учини службено лице у вршењу службе, **казниће се затвором од три месеца до пет година.**

Повреда права употребе језика и писма (члан 129)

Ко супротно прописима о употреби језика и писма народа или припадника мањинских националних и етничких заједница који живе у Србији ускрати или ограничи грађанину да при остваривању својих права или при обраћању органима или организацијама употреби језик или писмо којим се служи, **казниће се новчаном казном или затвором до једне године.**

Повреда слободе изражавања националне или етничке припадности (члан 130)

(1) Ко спречава другог да изражава своју националну или етничку припадност или културу, **казниће се новчаном казном или затвором до једне године.**

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се и ко принуђава другог да се изјашњава о својој националној или етничкој припадности.

(3) Ако дело из ст. 1. и 2. овог члана учини службено лице у вршењу службе, **казниће се затвором до три године.**

Повреда слободе исповедања вере и вршења верских обреда (члан 131)

(1) Ко спречава или ограничава слободу веровања или исповедања вере, **казниће се новчаном казном или затвором до једне године.**

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се и ко спречава или омета вршење верских обреда.

(3) Ко принуђава другог да се изјашњава о свом верском уверењу, **казниће се новчаном казном или затвором до једне године.**

(4) Службено лице које учини дело из ст. 1. до 3. овог члана, **казниће се затвором до три године.**

Измуђивање исказа (члан 136)

(1) Службено лице које у вршењу службе употреби силу или претњу или друго недопуштено средство или недопуштен начин у намери да изнуди исказ или неку другу изјаву од окривљеног, сведока, вештака или другог лица, **казниће се затвором од три месеца до пет година.**

(2) Ако је измуђивање исказа или изјаве праћено тешким насиљем или ако су услед измуђеног исказа наступиле нарочито тешке последице за окривљеног у кривичном поступку, **учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.**

Злостављање и мучење (члан 137)

(1) Ко злоставља другог или према њему поступа на начин којим се вређа људско достојанство, **казниће се затвором до једне године.**

(2) Ко применом силе, претње, или на други недозвољени начин другоме нанесе велики бол или тешке патње с циљем да од њега или од трећег лица добије признање, исказ или друго обавештење или да се он или неко треће лице застраши или незаконито казни, или то учини из друге побуде засноване на било каквом облику **дискриминације, казниће се затвором од шест месеци до пет година.**

(3) Ако дело из ст. 1. и 2. овог члана учини службено лице у вршењу службе, **казниће се за дело из става 1. затвором од три месеца до три године, а за дело из става 2. затвором од једне до осам година.**

Кривична дела против части и угледа

Повреда угледа због расне, верске, националне или друге припадности (члан 174),

Ко јавно изложи порузи лице или групу због припадности одређеној раси, боји коже, вери, националности, етничког порекла или неког другог личног својства, **казниће се новчаном казном или затвором до годину дана.**

Кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије

Изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости (члан 317),

(1) Ко изазива или распирује националну, расну или верску мржњу, или нетрпељивост међу народима или етничким заједницама које живе у Србији, **казниће се затвором од шест месеци до пет година.**

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено принудом, злостављањем, угрожавањем сигурности, излагањем порузи националних, етничких или верских симбола, оштећењем туђих ствари, скрнављењем споменика, спомен-обележја или гробова, учинилац ће се **казнити затвором од једне до осам година.**

(4) Ко дело из ст. 1. и 2. овог члана врши злоупотребом положаја или овлашћења или ако је услед тих дела дошло до нереди, насиља или других тешких последица за заједнички живот народа, националних мањина или етничких група које живе у Србији, **казниће се за дело из става 1. затвором од једне до осам година, а за дело из става 2. затвором од две до десет година.**

Кривична дела против јавног реда и мира

Насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу (члан 344а)

(1) Ко физички нападне или се физички обрачунава са учесницима спортске приредбе или јавног скупа, врши насиље или оштећује имовину веће вредности приликом доласка или одласка са спортске приредбе или јавног скупа, унесе у спортски објекат или баца на спортски терен, међу гледаоце или учеснике јавног скупа предмете, пиротехничка средства или друге експлозивне, запаљиве или шкодљиве супстанце које могу да изазову телесне повреде или угрозе здравље учесника спортске приредбе или јавног скупа, неовлашћено уђе на спортски терен или део гледалишта намењен противничким навијачима и изазове насиље, оштећује спортски објекат, његову опрему, уређаје и инсталације, својим понашањем или паролама на спортској приредби или јавном скупу изазива националну, расну, верску или другу мржњу или нетрпељивост засновану на неком дискриминаторном основу услед чега дође до насиља или физичког обрачуна са учесницима, **казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.**

(2) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране групе, учинилац ће се **казнити затвором од једне до осам година.**

(3) Коловођа групе која изврши дело из става 1. овог члана, **казниће се затвором од три до дванаест година.**

(4) Ако је извршењем дела из става 1. овог члана дошло до нереди у коме је неком лицу нанета тешка телесна повреда или је оштећена имовина веће вредности, учинилац ће се **казнити затвором од две до десет година.**

(5) Службено или одговорно лице које при организовању спортске приредбе или јавног скупа не предузме мере обезбеђења како би се онемогућио или спречио неред, па услед тога буду угрожени живот или тело већег броја људи или имовина веће вредности, **казниће се затвором од три месеца до три године и новчаном казном.**

(5) Учиниоцу дела из ст. 1. до 4. овог члана које је извршено на спортској приредби обавезно се изриче мера безбедности забране присуствовања одређеним спортским приредбама.

Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом

Расна и друга дискриминација (члан 387)

(1) Ко на основу разлике у раси, боји коже, верској припадности, националности, етничком пореклу или неком другом личном својству крши основна људска права и слободе зајамчена општеприхваћеним правилима међународног права и ратификованим међународним уговорима од стране Србије, **казниће се затвором од шест месеци до пет година.**

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко врши прогањање организација или појединаца због њиховог залагања за равноправност људи.

(3) Ко шири идеје о супериорности једне расе над другом или пропагира расну мржњу или подстиче на расну дискриминацију, **казниће се затвором од три месеца до три године.**

(4) Ко шири или на други начин учини јавно доступним текстове, слике или свако друго представљање идеја или теорија које заговарају или подстрекавају мржњу, дискриминацију или насиље, против било којег лица или групе лица, заснованих на раси, боји коже, верској припадности, националности, етничком пореклу или неком другом личном својству, **казниће се затвором од три месеца до три године.**

(5) Ко јавно прети да ће, против лица или групе лице због припадности одређеној раси, боји коже, вери, националности, етничком пореклу или због неког другог личног својства, извршити кривично дело за које је запређена казна затвора већа од четири године затвора, **казниће се затвором од три месеца до три године.**